

Список використаних джерел

1. Walker B. Resilience Thinking Sustaining Ecosystems and People in a Changing World / B. Walker, D. Salt. – Washington: Island Press, 2006. – 175 с.
2. Adaptive Comanagement: a Systematic Review and Analysis / R. Plummer et al. Ecology and Society. 2012. Vol. 17, no. 3. URL: <https://doi.org/10.5751/es-04952-170311> (date of access: 14.03.2023).
3. Charney D. S., Southwick S. M. Resilience: The Science of Mastering Life's Greatest Challenges. Cambridge University Press, 2018.
4. Ostrom E. Panarchy: understanding transformations in human and natural systems. Ecological Economics. 2004. Vol. 49, no. 4. P. 488–491. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2004.01.010> (date of access: 14.03.2023).
5. Ahmed S. The resilience dividend: Being strong in a world where things go wrong. Resilience. 2016. Vol. 5, no. 3. P. 222–224. URL: <https://doi.org/10.1080/21693293.2016.1153775> (date of access: 14.03.2023).
6. International Association for the Study of Common Property [Електронний ресурс]. – 1990. – Режим доступу до ресурсу: https://www.academia.edu/53040721/International_Association_for_the_Study_of_Common_Property

Науковий керівник: кандидат історичних наук, доцент Лисиця Л.Г.

ДІЯЛЬНІСТЬ ХВЕДОРА ВОВКА У НАУКОВОМУ ТОВАРИСТВІ ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

Боровик Є.В.

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: liso3004k@gmail.com*

Актуальність. Процес сучасного націєтворення в Україні спонукає до подальшого вивчення діяльності національно орієнтованих громадських організацій, які сприяли поширенню національних ідей серед українського загалу, розвитку національної культури, розбудові наукових концепцій української історії та мови. Наукове товариство імені Шевченка було провідною науковою та культурною організацією, яка зробила визначальний внесок у процес формування національної свідомості українського народу. Цей здобуток був наслідком діяльності цілої когорти провідних українських вчених. Помітне місце серед цього загалу посідає Хведір Вовк.

Мета і завдання дослідження. Мета розвідки полягає у з'ясуванні внеску Хведора Вовка у становленні етнологічних студій в середовищі НТШ та виробленню нам наукових засад цієї важливої для націєстановлення наукової галузі.

При цьому варто враховувати, що діяльність Наукового товариства імені Шевченка відіграла важливу роль у загальному розвитку української етнології [2]. НТШ було засноване у Львові 13 грудня 1873 р. з ініціативи провідних вчених зі Східної та Західної України, серед яких були М. Драгоманов, О. Кониський,

О. Огоновський, В. Шухевич, І. Пулюй та ін. Товариство мало на меті стати літературно-науковою організацією просвітницького характеру, з часом перетворитися на наукову установу, де етнографічні дослідження були б одним із найважливіших напрямів наукової діяльності [1, 2].

Ідея виокремлення етнологічних досліджень з історико-філософського відділу НТШ та створення окремого видання для їх публікації була обговорена одразу після реформування НТШ у наукову інституцію. Тому на Загальних зборах НТШ (травень 1893 р.) Василь Щурат запропонував створити окреме видання для публікації етнографічних матеріалів – «Етнографічний збірник» [5, 224].

З часом науковці почали обговорювати питання подальших науково-дисциплінарних розмежувань в етнології. В результаті було створено ще один журнал Етнологічної комісії НТШ – «Матеріяли українсько-руської етнології», перший том якого за редакцією Хв. Вовка побачив світ наприкінці 1898 р. (на титулі вказано 1899 р.).

Хв. Вовк вважав, що ці два журнали повинні відрізнитися не за типом видання, а радше за тематикою та академічним спрямуванням. На його думку, в «Матеріялах» мають публікуватися лише етнологічні статті (аналітичного та теоретичного характеру), а в «Етнографічному збірнику» – фольклорні. Цю думку підтримував і провідний, на той час, український етнолог Володимир Гнатюк, який 9 жовтня 1897 р. писав В. Вовку в Париж, що в що в етнографічному збірнику знаходяться дві статті, які відповідно до їх змісту краще вмістити у етнографічному, «щоб не усунути різниці між обома збірниками» [8, 9].

Особливістю Хв. Вовка як редактора було те, що він намагався тематично охопити різні регіони України. Так, перший том «Матеріялів українсько-руської етнології» розпочинається його статтею «Доісторичні знахідки на Кирилівській вулиці в Києві», з додатком матеріалу під назвою «Палеоісторичні знахідки на Кирилівській вулиці в Києві» [6, 1-32; 211-219]. Він також написав статтю про українське рибальство в Добруджі [6, 1-32; 33-52]. Інші томи за редакцією Ф. Вовка також були присвячені різним регіональним темам [5].

Окрім редакторської діяльності Хведір Вовк активно поширював інформацію про здобутки в галузі української етнології в європейському науковому просторі. Як член НТШ він неодноразово представляв українську науку на конференціях вчених, що відбувалися в Парижі (провідному центрі європейської етнології і антропології на межі ХІХ–ХХ ст.), публікував наукові дослідження з української етнографії у французьких виданнях [3].

Інтенсивність розвитку української етнології забезпечувалася завдяки співпраці українських вчених. Так, під час свого перебування в Парижі Вовк звертався до М. Комарова щодо допомоги у збиранні предметів побуту для етнографічної праці про рибальство на Добруджі. При спілкуванні з М. Грушевським, просив з'ясувати можливість звернення до українських літописів для висвітлення окремих епізодів в етнографічних дослідженнях. Все це робилося на основі взаємної зацікавленості у розвитку національної науки.

Висновки. Отже, діяльність Хведора Вовка в Науковому товаристві імені Шевченка мала помітне значення в справі піднесення наукового рівня цієї

інституції, зокрема, у розвитку української етнології, популяризації етнографічних студій і наданні їм належної ваги у наукових дослідженнях. Саме завдяки йому, одним із провідних напрямів діяльності НТШ став розвиток етнології, що відображалось в започаткуванні кількох видань для публікації етнологічних матеріалів, у тому числі й «Матеріалів українсько-руської етнології», які редагував Хв. Вовк. Крім того, він як член НТШ популяризував українську етнологію і антропологію в європейському науковому просторі.

Список використаних джерел

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] «Наукове Товариство імені Шевченка (НТШ) у формуванні та розвитку української науки». Книжкова виставка – 2017. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/3548> Дата перегляду: 07.04.2023
2. Конта Ростислав Михайлович. Етнографічні дослідження в Науковому товаристві ім. Шевченка на початку ХХ ст. (на матеріалах «Хроніки НТШ»). Записки історичного факультету, 2013, 24.
3. Багрій Марія, Білавич Галина. Наукова, освітня, публіцистична діяльність українських письменників–членів НТШ у Львові (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). Інноватика у вихованні, 2020, 1.11: С. 25-35.
4. Савенко Віктор. Діяльність НТШ в українознавчій сфері (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). Україна–Європа–Світ. (Серія: Історія, міжнародні відносини). 2010. Вип. 2010, 5: 109-116.
5. Зайцева Зінаїда Іванівна. Етнологічні дослідження в НТШ: від становлення до системності (1892–1914). Вчені записки КНЕУ імені Вадима Гетьмана. 2014. №16. С. 223-228.
6. Матеріяли українсько-руської етнології. Львів, 1899. Т.І. 228 с.
7. Бурдуланюк Василь. Наукове товариство імені Шевченка – всеукраїнський науковий центр кінця ХІХ – початку ХХ століть. Література, Фольклор, Культурологія. 2007, 323.
8. Листування Федора Вовка з Володимиром Гнатюком / Упоряд. та комент. В. Наулка, Н. Руденко, О. Франко. Передмова В. Наулка. Львів; Київ, 2001. 216 с.

Науковий керівник: доктор історичних наук, професор Масненко В.В.

РУДНИЦЬКИЙ СТЕПАН ЛЬВОВИЧ – ФУНДАТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ

Захарченко Д.С.

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: zaharchenko.danylo@vu.cdu.edu.ua*

Актуальність теми дослідження першочергово полягає в тому, що в умовах утвердження української національної державності та європейської інтеграції, які є на часі в умовах сьогодення, стрімкими темпами зростає роль науки, зокрема історичної та географічної. Власне кажучи тих наук, які покликані аналізувати уроки минулого та узагальнювати набутий досвід кінця ХІХ – початку ХХ століття. У цьому руслі актуальності набуває вивчення життя та діяльності українських інтелектуалів та громадсько-політичних діячів цієї епохи історії